

Říkáme si společně Vakeras jekhetane

*Pracovní listy pro podporu
předškolního vzdělání*

Učíme děti dobře mluvit

/Sikhľuvas le čhavoren lačhes te vakerel/

Instrukce pro rodiče:

- Povzbuzujte dítě k tomu, aby mluvilo a pokládalo vám otázky. Vyvarujte se při tom rozkazů a příkazů. Pokyny jako „Řekni!“ nebo „Zopakuj!“ dítě spíš odradí. Vaše odpovědi dodají dítěti potřebnou motivaci, protože uvidí váš zájem. Nepřerušujte dítě při mluvení a nevyčítejte mu, pokud mluví málo nebo špatně. Nespěchejte na něj. Důležité je dobře a s mírou pochválit za to, co dítě dokázalo, tedy ani nepřeceňovat, ani nepodceňovat jeho schopnosti.

Den lačo lav le čhavores kije kada, hoj te del duma pro lačhipen the te phučel tumendar. Na das rozkaza. Na phenas leske „Phen!“ alebo „Phen mek jekhvar!“ Oda hin nalačhes. Te odphenel pro phučibena hin nekfeder, bo kavka sikhavas, hoj amen pricirdel. Na chučkeras le čhavoreske andre duma the na vičitinas, hoj del čepo duma alebo nalačhes del duma. Ma siđaren pre leste. Angluno hin te ašarel les vaš kada, so čačes dokazind’as, na kampil tele te marel leskro džaniben.

- I dítě, které se nestydí, nemá vždy náladu „předvádět se“ před ostatními. Nenuťte proto dítě k projevu před jinými lidmi, když se mu nechce. Může ho to odradit od dalšího učení. Nevystavujte dítě situacím, o nichž víte, že si v nich nebude vědět rady, nebude umět odpovědět, vyslovit, říci.

The le čhavoren, so pes na ladžan, nane furt dzeka pes te presikhavel anglal buter džene. Te pes o čhavore ladžan, ma keren lenca dosilu, hoj pes te presikhaven. Kavka pes lenge šaj zdžungľol o sikhaviben. Te džanen, hoj o čhavoro na džanela te ophenel abo te phenel vareso, ta lestar aňi maškar aver džene na kamen.

- Pro rozvoj řeči ani sluchu není dobré nechat dítě opakovat slova, kterým nerozumí. Povzbuzujte ho, aby se ptalo, když něco nezná či nechápe.

Nene lačheš te mukhel le čhavores te phenel mek jekhvar o lava, so lenge na achaľol. Nane lačhes aňi perdal o šuniben aňi perdal o vakeriben. Den lačo lav le čhavores kije kada, hoj te phučel tumendar, te vareso na džanel.

- Pokud dítě mluví špatně, nevyčítejte mu to, nezesměšňujte je, nekritizujte ho a nenuťte ho proti jeho vůli opakovat slova správně.

Te o čhavoro del duma nalačhes, ma leperen leske, ma asan lestar, ma den pal leste duma the ma kamen, hoj o lava te phenel lačhes.

- Pokud je dítě nemluvné, nechte mu dostatek času, aby se cítilo bezpečně, a oceňte jeho snahu, i pokud mluví špatně. Pochvalte dítě za jakýkoliv úspěch. Pokud k žádnému nedojde, pochvalte je za to, že to zkusilo.

Te o čhavoro na del duma, den les časos, hoj pes te čujinel lačhes. Ašaren les, the te del duma nalačhes. Vaš savoro le čhavores ašaren, the vaš kada, so na kampil, ašaren les vaš kada, hoj ča zkusind’as.

Instrukce pro pedagogy:

Všechny pracovní listy jsou jak v českém, tak i v romském jazyce, aby rozvíjely znalost romštiny jako mateřského jazyka dětí. Na každém pracovním listu je zároveň volné místo, pokud by bylo třeba doplnit instrukce jiným jazykem, který děti užívají.

V případě pracovních listů *Učíme se hlásky / Sikhľuvas o hlaski* dejte rodičům k dispozici vždy vybraný pracovní list a příslušný obrázek, který je určený dětem k vybarvení. U hlásky F a D se s obrázkem pracuje i při procvičování dýchání. U pracovního listu s hláskou Ž jsou zároveň uvedena k procvičení i slova s více sykavkami. Ta je možné začít procvičovat až po úspěšném zvládnutí všech znělých i neznělých sykavek.

Projděte s rodiči nejdříve celé zadání vybraného pracovního listu a ujistěte se, že mu rozumí. Ukažte jim u každé hlásky zvlášť, jak má správně vypadat pusa a jazyk (mluvidla). Zdůrazněte rodičům, že je důležité postupovat trpělivě a po jednotlivých krocích, tedy věnovat se procvičování slabik a celých slov až po úplném zvládnutí jednotlivých hlásek. V případě procvičování celých slov mohou děti jednotlivá slova znázornit pomocí vlastní kresby nebo si vystříhnout příslušný obrázek z časopisu.

Rodiče určitě podpoří a zároveň dětem pomůže, když budete s dětmi pracovat obdobně i ve vašich hodinách a budete průběžně sledovat vývoj jejich výslovnosti.

Povzbuzujte rodiče, ať se určitě ptají, pokud doma zjistí, že něčemu nerozumí, nebo když si nebudou vědět rady s některým zadáním. Kdykoliv bude příležitost, ptejte se rodičů, jak jim cvičení jde a jestli nepotřebují s něčím poradit. Pro rodiče může být nepříjemné a v důsledku odrazující, pokud úkolům nebudou rozumět. I proto je důležité posilovat důvěru mezi vámi a rodiči, vhodně je podporovat, ukázat jim cvičení s dětmi v jejich přítomnosti, ptát se, co by jim pomohlo pro správný nácvik doma.

Nezapomeňte předat rodičům také pracovní listy *Učíme děti dobře mluvit / Sikhľuvas lečhavoren lačhes te vakereľ*. Projděte společně všechny body a vysvětlete jim, proč jsou při práci s dětmi důležité.

Přejeme vám, ať se vám spolupráce s rodiči a dětmi dobře daří.

Můj den ve školce /Miro dīves andre školka/

Pracovní listy pro děti navštěvující školku

Instrukce pro děti:

Následující část pracovních listů je určena dětem. Slouží jednak k posilování jejich identity a k upevňování jejich vztahu k učitelům a ke školce, jednak k procvičování pravidel a režimu dne.

Úvodní listy mají pomoci dětem nejprve si vytvořit základní identifikaci se světem doma a ve školce. Listy číslo 1–14 popisují průběh dne ve školce, listy číslo 15–18 pak popisují pravidla. Na jednotlivých pracovních listech jsou pomocí obrázků znázorněna základní pravidla, která by děti měly ve školce respektovat. Na každém listu je obrázek a nadpis v češtině i romštině a pod obrázkem je ještě prázdný rámeček, kde mohou děti dané pravidlo ztvárnit podle svého.

Vysvětlete dětem potřebné pravidlo. Přibližte jim, kdy danou činnost děláme, co to obnáší, proč je to důležité, a přitom opakujte slovo pro danou činnost. Děti si pak mohou obrázek s pravidlem samy vybarvit.

Zadání pro tvorbu v rámečku je třeba uzpůsobit věku, znalostem a schopnostem dětí. Starší, předškolní děti mohou samy kreslit, mladší děti mohou lepit, vytvářet koláže nebo si třeba dát do rámečku svou fotografii. Důležité je vysvětlit dětem, aby si do rámečku vytvořily něco, co jim danou činnost připomíná, nebo že mohou ztvárnit samy sebe při této činnosti. Vybraný pracovní list můžete ve škole použít ve chvíli, kdy se určitá činnost vykonává, a vysvětlit pomocí něho potřebné pravidlo.

Pokud začínáte pracovat s novým kolektivem dětí, můžete s pracovními listy pracovat ve skupině nebo je můžete využít i samostatně pro nově příchozí dítě. Další možností je dávat jednotlivé pracovní listy postupně domů rodičům s instrukcí, co mají děti tvořit do prázdného rámečku.

Nezapomeňte rodičům vysvětlit celý proces, proč je daná činnost důležitá a proč je zapotřebí, aby děti respektovaly stanovená pravidla a řád. Rodiče se s dětmi zároveň mohou bavit o tom, jak se liší pravidla doma a ve školce a proč tomu tak je.

Moje jméno /Miro nav/

To jsem já /Oda me som/

To je moje rodina /Oda miri fameli'ija/

Tady bydlíme /Kadaj bešas/

To je moje školka /Oda hin miri školka/

To je moje paní učitelka /Oda hin miri učitelka/

Ve školce mám rád/a... /Andre školka rado dikhav.../

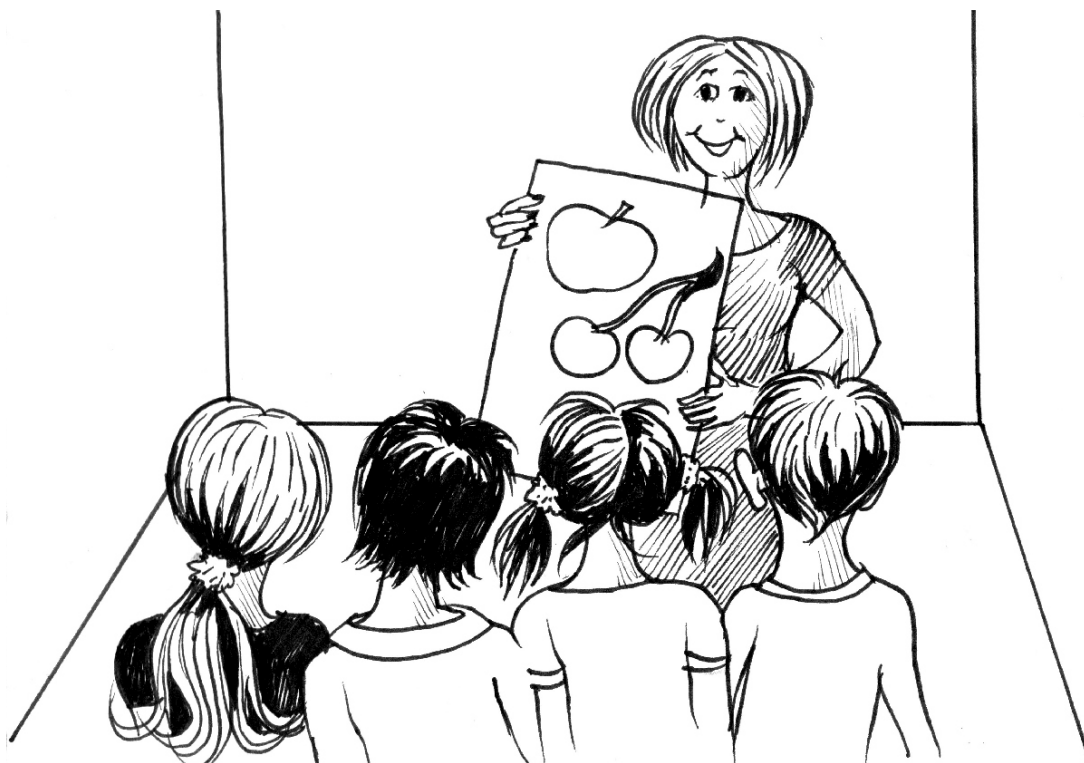
Přicházím do školky a převlékám se /Avav andre školka the preurav pes/

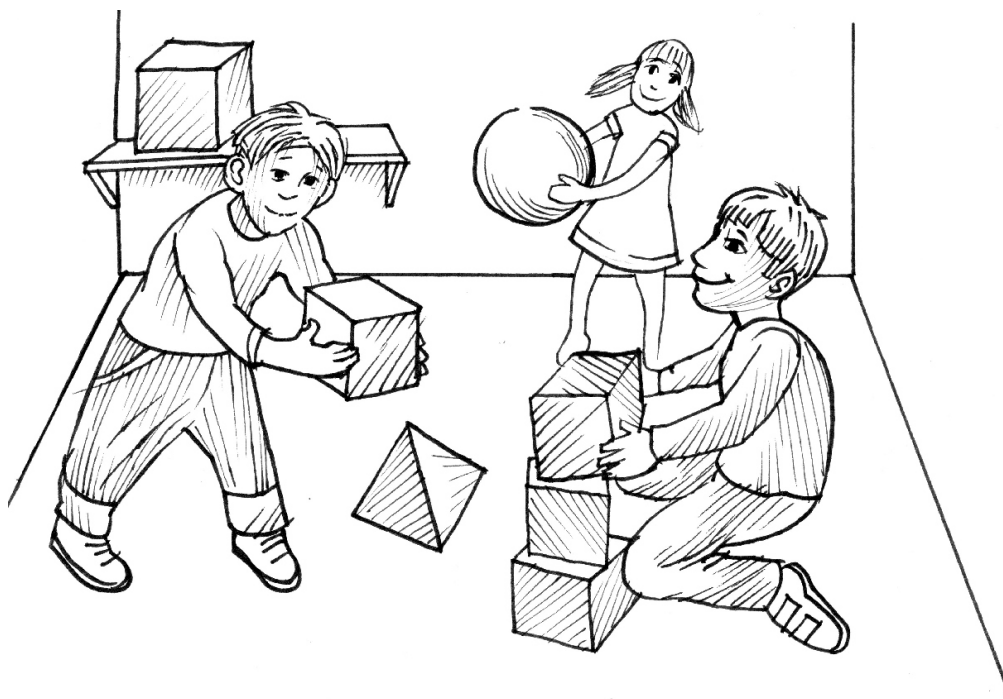
Povídáme si v kruhu /Vakeras andro kruhos/

Učíme se /Sikhľuvas/

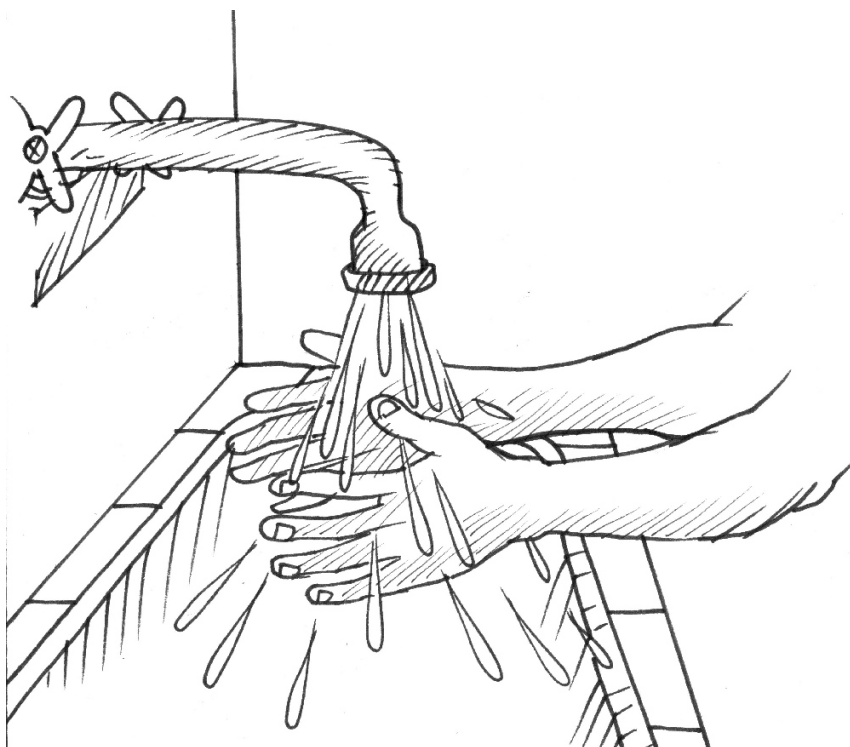
Hrajeme si /Bavinas pes/

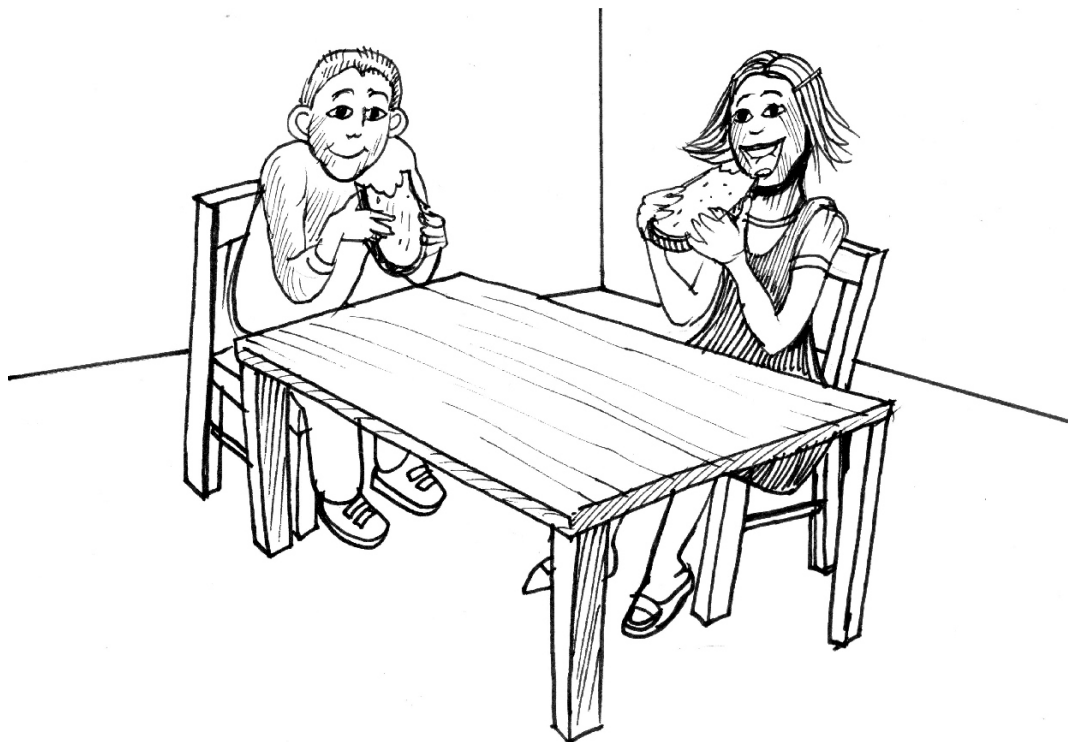

Uklízíme /Pratinas/

Myji si ruce /Thovav peske avri o vasta/

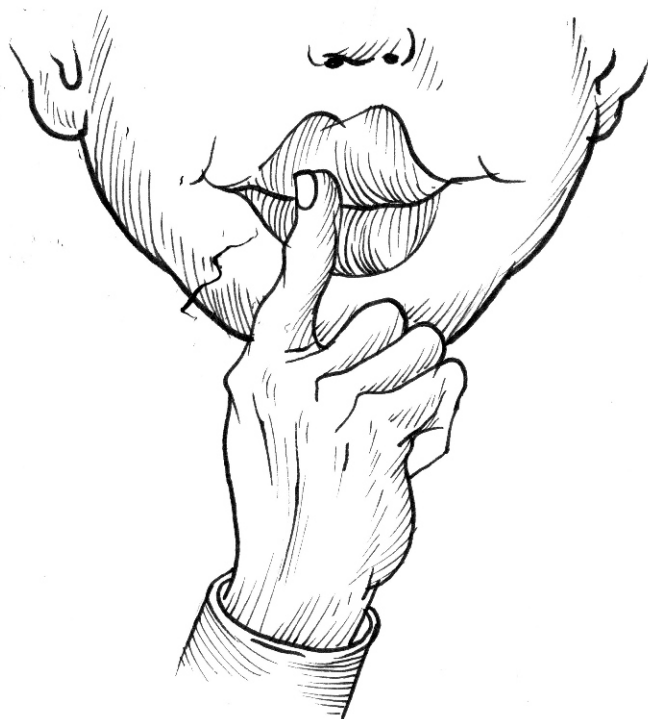

Čistím si zuby /Morav peske o danda/

Tiše, mluví paní učitelka / Číten, vakerel e učitelka/

Poslouchám kamaráda /Šunav le kamaratos/

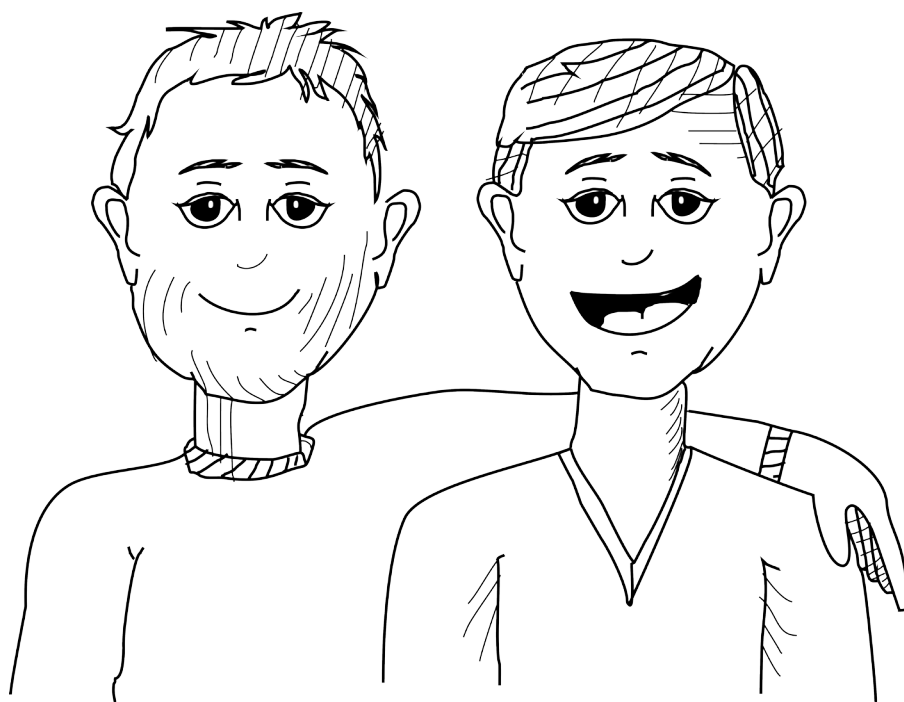
Poslouchám /Šunav/

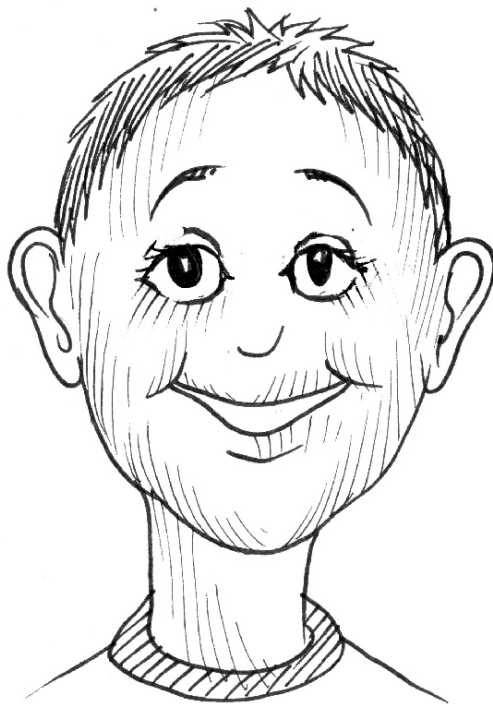
Potichu /Poľikes/

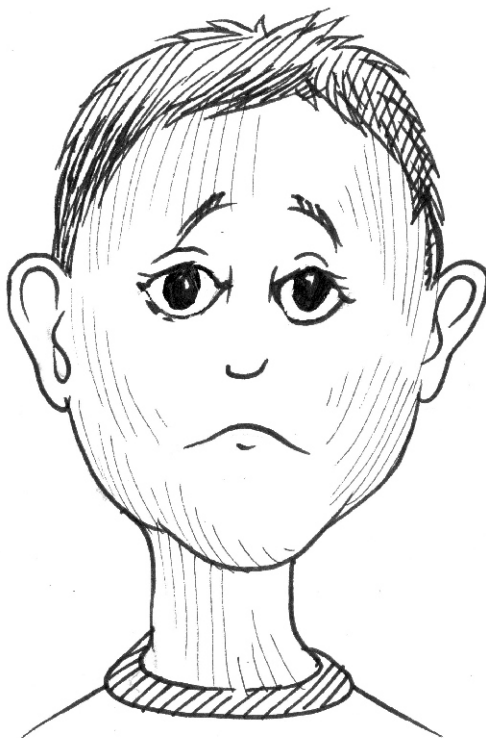
Chováme se k sobě hezky /Keras šukares jekh avreha/

Jsem veselý/á To mám rád/a
/Som asangutno Kada rado dikhav/

Jsem smutný/á To nemám rád/a
/Som dukhado Kada na rado dikhav/

Inspirace a zdroje:

Idę do przedszkola. Instytut małego dziecka Astrid Lindgren. Poznań 2015.
http://www.imd.org.pl/upload/ide_do_przedszkola_web.pdf

Mein Sprachlerntagebuch. Senat für Bildung, Jugend und Wissenschaft. Berlin 2012.

https://www.berlin.de/imperia/md/content/sen-bildung/bildungswege/vorschulische_bildung/meinsprachlerntagebuch.pdf?start&ts=1460720337&file=meinsprachlerntagebuch.pdf

Říkáme si společně / Vakeras jekhetane

Pracovní listy pro podporu předškolního vzdělávání.

Autoři:	Kolektiv Variant, Martina Skleničková (<i>kapitola Učíme se hlásky</i>)
Odborné konzultace:	Jitka Dombiová
Překlad do romštiny:	Iveta Kokyová
Editor:	Iva Janská
Jazykové korektury:	Luboš Veselý (<i>česká verze</i>), Máša Bořkovcová (<i>romská verze</i>)
Ilustrace:	Richard Fischer (<i>Můj den ve školce, Pohádka o jazýčku</i>), Adam Dvořák (<i>Učíme se hlásky</i>)
Grafický návrh a zpracování:	Adam Dvořák
Vydal:	Člověk v tísni, o. p. s., Praha 2017

Erasmus+

PEDAGOŠKI INŠTITUT

